

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Oppfølging av rovviltforliket i Akershus, i lys av tapene i Eidsvoll sommeren 2023

Egerom i Vallset, 14. november 2023

Ann Margaret Grøndahl, avdeling Romerike, seksjon dyr Romerike og Oslo

Mattilsynets roller og ansvar

- Forvalter dyrevelferdsregelverket inkl. kravet om beskyttelse mot rovdyr og andre farer
- Føre tilsyn med og bidra til at dyrevelferden ivaretas
- Observatør for dyrevelferd – rapporterer om brudd på eller mangelfull oppfyllelse av rovdyrforliket
- Dialog og veiledning opp mot næring og forvaltningsorganer om dyrevelferdsutfordringer

Det er dyreholders ansvar at dyr ikke lider "unødig"

Bernkonvensjonen, lover og forskrifter

- Norge har etter Bernkonvensjonen et ansvar for å bevare ville arter og deres naturlige habitater
- Også naturmangfoldloven forplikter oss til å ta vare på rovvilt
- Dyrevelferdsloven
- Forskrift om velferd for småfe
- Forskrift om velferd for produksjonsdyr

Dyrevelferdsloven og farer på beite

Rovdyr er én av mange farer på beite. Dyr skal beskyttes mot

- fare for unødige påkjenninger og belastninger (§ 3)
- skade, sykdom, parasitter, og andre farer (§ 24)
- rovdyrangrep, helsefare, underernæring, trafikkskader (småfeforskriftens § 26),
- ugunstig værforhold, rovdyr og andre helsefarer (produksjonsdyrforskriftens § 8)

Viktig å ta hensyn til både dyrevelferd og naturmangfold

- naturmangfold er noe annet enn dyrevelferd
- dyrevelferdsloven gjelder også rovdyra (har egenverdi, og skal beskyttes mot fare for unødige belastninger)

Tap av beitedyr sommeren 2023 i region Stor-Oslo

- Store tap av sau til ulv på innmarksbeite i Aremark, Hvaler, Nes, Halden og Son (ca. 100 dyr)
- Store tap av sau til ulv på utmarksbeite v/Eidsvoll. 4 ulver ble skutt 12.5, 29.6, 12.7 og 29.7
- Fredag 14. juli varslet Mattilsynet på Romerike (MT/R) internt at vi vurderte å varsle vedtak om hjemsanking til ett dyrehold mandag 17.7, og LMD ble informert samme dag
- Mandag 17. juli bedt om å møte Mdir, SF, SNO før varsel kunne sendes
- Torsdag 20. juli var det møte med ovennevnte, og brev med varsel om hjemsanking ble sendt samme dag (uttalelsesfrist 1.8, nytt møte planlagt 2.8)
- Fredag 28. juli varslet MT/R internt at vi vurderte å varsle vedtak overfor nytt dyrehold mandag 31. juli. Dette ble ikke gjort fordi ulv ble skutt lørdag 29.7, og det ble ikke observert flere tap til rovvilt etter det
- Det varslede vedtaket til første dyrehold ble ikke fattet.

Rovviltforliket

- Legger til rette for reduserte tap av beitedyr til rovvilt og bedre velferd for beitedyr
- Forutsetter god samhandling mellom Mattilsynet og rovviltforvaltningen
- I prioriterte beiteområder
 - Raskt uttak av dyr som gjør skade på beitedyr
 - Skal ikke være behov for beitenekt
 - Intensivert tilsyn og eventuelt andre tiltak
- I prioriterte rovviltområder skal produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak
- Rovviltforvaltningen har et særlig ansvar for å forvalte rovviltet slik at utmarksbeiting kan drives forsvarlig innenfor prioritert beiteområde

Beitedyrrapporten for 2022 fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet, noen setninger

- Mange steder utgjør rovdyr en **alvorlig trussel** mot dyrevelferden
- **høye tapstall** lokalt er lite synlige i landsdekkende tall
- De reelle tallene for beitedyr tatt av rovvilt er også høyere enn hva de dokumenterte tapene viser
- mange dyr utsatt for **skader, frykt og stress** på grunn av rovvilt
- Rovdyr i beiteområder skaper fare for at beitedyra påføres frykt, stress, skader og **store smerter**.
- Når den unødvendige lidelsen er et faktum, og i alle fall når dyra er døde, er **dyrevelferdsloven § 3 for lengst brutt**.
- mener Mattilsynet at **felling av rovdyr er et nødvendig tiltak** i noen utsatte områder.

Beitedyrrapporten fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet, forts.

- I beiteprioriterte områder skal det, i samsvar med rovviltforliket, ikke være et skadepotensial grunnet rovvilt i området.
- Det skal heller ikke være nødvendig med vedtak om beiterestriksjoner
- **Mattilsynet mener med bakgrunn i dette at rovviltforliket ikke fungerer**, og må evalueres av hensyn til dyrevelferden til beitedyra.
- Det er generelt en **stor dyrevelferdsmessig utfordring** å slippe ut beitedyr i et område der det er kjent at det oppholder seg rovvilt
- Dersom felling av skadegjørere ikke er vellykket innen rimelig tid, og tap til rovdyr fortsetter i området, må det vurderes **tidlig nedsanking** dersom ingen andre tiltak gir samme effekt.
- Mattilsynet skal som hovedregel ikke fatte vedtak i beiteprioriterte områder

Beitedyrrapporten fra Mattilsynet til Landbruks- og matdepartementet, forts.

- Mattilsynets vurdering er at **roviltforliket ikke fungerer godt nok** og ikke i tråd med hensikten
- I beiteprioriterte områder mener Mattilsynet det **må gjennomføres forebyggende skadefelling** før beiteslipp
- I forvaltningssonen for jerv er alle kjente forebyggende tiltak forsøkt med liten effekt, og beitedyra utsettes år etter år for **svært høy risiko for uakseptabel dårlig dyrevelferd**
- Hvis den høye dødeligheten for dyr på beite likevel fortsetter, må kanskje beitebruken i den formen vi kjenner den i dag, **opphøre** i dette området
- **Mattilsynet kan ikke akseptere at beitedyra brukes som levende åte til rovdyra**
- I henhold til dyrevelferdsloven § 14 er det forbudt å bruke levende dyr som fôr
- Med ... de høye tapstallene som er dokumentert i en årrekke, **mener Mattilsynet at rovtforliket ikke fungerer etter hensikten**

Dokument 3:13 (2018–2019) Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen

Målet med undersøkelsen har vært å vurdere om Klima- og miljødepartementet gjennom rovviltforvaltningen, og i samarbeid med Landbruks- og matdepartementet, legger til rette for å oppnå Stortingets todelte mål om bærekraftige rovviltbestander og en livskraftig beitenæring.

Hovedfunn

- Sauenæringen er livskraftig nasjonalt, men **noen beiteområder har svært høy rovviltbelastning**
- Forutsetningene om soneforvaltning er bare delvis innfridd, og **soneforvaltningen er særlig lite egnet for å ivareta reindriftsnæringen.**
- Lisensfelling fungerer som virkemiddel for å regulere de fleste rovviltbestandene, men **skadefelling er i liten grad effektiv.**
- **Miljøforvaltningen** har for lite kunnskap både om tapsårsaker og om **effekter av forebyggende tiltak.**
- Klima- og miljødepartementet har ikke sørget for å avklare uenighet om regionale forvaltningsplaner for rovvilt.

Statsbudsjettet 2023 –Tildelingsbrev til Mattilsynet

Fremme god dyrevelferd og respekt for dyr

Oppdraget fra Landbruks- og matdepartementet:

«Mattilsynet skal bidra til oppfølging av vedtatt rovviltpolitikk på dyrevelferdsområdet i samarbeid med miljøforvaltningen, landbruksforvaltningen og berørte parter.»

Mattilsynet har forvaltningsansvar for beitedyras velferd

Hvordan forholder miljømyndighetene seg til dagens rovviltpolitikk?

Hva gjør MT med besetninger som har > 10 % lammetap?

Kan pålegge dyreeier å iverksette tiltak for å redusere tapene

- Veterinærgjennomgang før beiteslipp
- Hyppig tilsyn og eventuelt andre tiltak i beitesesongen, for eks. radiobjeller, vokterhund
- Seinere beiteslipp, alternative beitearealer, tidlig hjemsanking, flytting, rovviltavvisende gjerder
- Prøveta/obdusere syke/døde dyr dersom usikker dødsårsak

Rovdyr – husdyr – konflikten i EU-parlamentet

- Landbrukskomiteen i Parlamentet diskuterte i januar 2022 utfordringer med betydelige tap av husdyr til ulv i enkelte regioner. Noen parlamentsmedlemmer uttalte at de støtter biodiversitet, men det er behov for å gjennomgå politikken vedrørende ulv (Habitatdirektivet). Dersom det ikke blir gjort noe, vil det ikke lenger være grunnlag for husdyrhold i deler av Europa.
- Reglene som beskytter store rovdyr bør nedtones for å gjøre det mulig å håndtere bestander og redusere skadene som ulv og bjørn gjør på husdyr, uttaler en leder for Europas sauebønder. Michèle Boudoin, styreleder for Copa-Cogeca Working Party on Sheep, etterlyser en langsiktig og realistisk løsning på problemet med den store økningen i rovdyrbestander. Vedleggene til habitatdirektivet bør endres med sikte på å sikre at visse arter med stabile og sunne bestander kan forvaltes mer hensiktsmessig. Store rovdyr som ulv, bjørn og gaupe bør etter hennes mening flyttes fra kategorien "streng beskyttelse" til kategorien "beskyttet", for å oppnå en bærekraftige situasjon. Lenke: <https://copa-cogeca.eu/Archive/Download?id=3953189&fmt=pdf>

